

A Fővárosi Ítéltábla a Tóthné dr. Pintér Matild ügyvéd (cím) által képviselt felperes1 (cím2.) felperesnek a Kálóczy, Bagi és Wittner Ügyvédi Iroda (cím3, ügyintéző: dr. Bagi János Zoltán ügyvéd) által képviselt alperes1 (cím3) I. rendű és Urbánné dr. Csató Julianna ügyvéd (cím4) által képviselt alperes2 (cím4) II. rendű alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2020. március 6-án kelt 13.G.41.830/2019/24. számú ítélete ellen a felperes 28. és 30. sorszámu és az I. rendű alperes 25. sorszámu fellebbezése folytán indult másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

k ö z b e n s ő í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és

megállapítja, hogy a peres felek között 2007. július 17-én szerződésszámon kötött svájci frank alapú kölcsönszerződés elnevezésű kölcsönszerződés érvénytelen; és

az elsőfokú perköltségre vonatkozó rendelkezést mellőzi.

A másodfokú perköltséget 320.000 (háromszázhuszezer) forint le nem rótt fellebbezési illetékben, továbbá a felperesnél 100.000 (százezer) forint ügyvédi munkadíjban, az I. rendű alperesnél 100.000 (százezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban és 16.000 (tizenhatezer) forint fellebbezési illetékben állapítja meg.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes kérelme, az alperesek ellenkérelmei

[1] A felperes megváltoztatott keresetében elsődlegesen a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (továbbiakban: rPtk.) 205. § (2) bekezdése alapján annak megállapítását kérte, hogy az I.r. alperesi jogelőd-vel (a továbbiakban: az I. rendű alperes jogelődjé) és a II. rendű alperessel 2007. július 17. napján számon kötött kölcsönszerződés, továbbá az adósok abban tett kötelezettségvállalását magában foglaló közjegyzői okirat nem jött létre. Másodlagosan a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását az rPtk. 200. § (2) bekezdése alapján a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 210. § (2) bekezdése

és a 213. § (1) bekezdés b), c) és e) pontjaira, a 41/1997. (III.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: THM rendelet) 8. §-ára, a 9. §-ára, a 11/B. §-ára figyelemmel, valamint az árfolyamkockázat korlátlan viselésére vonatkozó feltételek tisztességtelenségére hivatkozással kérte az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése és a 209. § (1) bekezdése alapján. Annak megállapítását is kérte, hogy a kölcsönszerződés V.20.c) pontjában és a VI.27. pontjában foglalt, továbbá a szerződéskötési díjat, a kezelési költséget, a problémás ügykezelés költségét és a közjegyzői díjat az adósokra terhelő általános szerződési feltételek az rPtk. 209. § (1) bekezdése, valamint a 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontjai alapján tisztességtelenek, ezért érvénytelenek, így az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése értelmében nem jelentenek kötelezettséget a felperesre mint fogyasztóra. A kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének jogkövetkezményeként kérte annak érvényessé nyilvánítását és az rPtk. 361. §-a alapján az I. rendű alperes kötelezését az árfolyamkockázat, a szerződéskötési díj és a kezelési költség nélkül számított 2.232.752 forint, másodlagosan az árfolyamkockázat és kezelési költség nélkül számított 1.912.022 forint jogalap nélküli gazdagodás visszatérítésére. A II. rendű alperest mindezek türéseire kérte kötelezni. Kérte annak megállapítását is, hogy „a közjegyzői okirat száma 1. számon nyilvántartásba vett közjegyzői okirat egyoldalú kötelezettségvállalásra irányuló nyilatkozat” tisztességtelen, ezért semmis a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) és j) pontja, az rPtk. 209. § (1)-(2) bekezdése és a 209/A. § (2) bekezdése szerint.

[2] Az I. rendű alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

[3] A II. rendű alperes a kereset teljesítését nem ellenezte.

Az elsőfokú bíróság döntése és annak jogi indokai

[4] A Fővárosi Törvényszék a 2020. március 6-án kelt 13.G.41.830/2019/24. sorszámú ítéletével kötelezte az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 200.000 forintot és annak 2007. július 17-től a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatát. A keresetet ezt meghaladóan elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 228.600 forint perköltséget. Kötelezte az I. rendű alperest, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal külön felhívására a magyar államnak fizessen meg 12.000 forint eljárási illetéket. Úgy rendelkezett, hogy a felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 228.000 forint illetéket a magyar állam viseli.

[5] Az ítélete indokolásában idézte az rPtk. 205. § (1)-(4) bekezdését és a 217. § (1) bekezdését. Nem tartotta megalapozottnak a felperesnek a kölcsönszerződés alaki követelményeinek megsértésére történt hivatkozását, mert a hitelezőre nem irányadó az rPtk. 47. § (1) bekezdése és a kölcsönszerződést a hitelező képviselőjében aláíró tanú3 önálló aláírási joggal rendelkezett a hitelező képviselőjében. A rendelkezésére bocsátott okirati bizonyítékok és a felek előadása alapján való tényként állapította meg, hogy a peres felek

között írásban, a kötelező alaki kellékek megtartásával az rPtk. 523. § szerint kölcsönszerződés jött létre, amely alapján az I. rendű alperes jogelődje deviza (CHF) alapú kölcsönt nyújtott a felperesnek és a II. rendű alperesnek mint adóstársaknak. A felperes a kölcsönszerződést adóstársként aláírta és tudomásul vette, hogy a részben az ő tulajdonában álló ingatlan lesz a kölcsön fedezete. A hitelező a szerződésnek megfelelően folyósította a II. r. alperes részére a 4.000.000 forint kölcsönösszeget. A szerződő felek a szerződés lényeges feltételeiben (a szerződés fajtája, a kölcsön összege, visszafizetése) megállapodtak, a hitelező a kölcsönszerződésben vállalt kötelezettségét teljesítette. Az elsőfokú bíróság részletesen indokolta, hogy miért nem találta megalapozottnak a felperes befektetési ügylettel kapcsolatos hivatkozását és kifejtette, hogy kógens jogszabályi rendelkezés nem tiltotta deviza alapú kölcsön szerződés megkötését, ezért a polgári jog szabályai szerint az megengedett volt. A felperes és a hitelező viszonyában annak sincs jelentősége, hogy a hitelező saját könyveiben devizában tartotta-e nyilván a követelést, azt pedig szükségtelen vizsgálni, hogy a valóságban volt-e devizaforrása, mert irreleváns, hogy a hitelező a kölcsönszerződésben vállalt kötelezettségeit milyen ügylet megkötése alapján teljesítette.

[6] Az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontjainak felhívását követően megállapította, hogy a kölcsönszerződés az azokban előírt tartalmi elemeket tartalmazza. Az egyedi kölcsönszerződésben szerepel a kölcsön összege, azt a felek forintban és svájci frankban is meghatározták. A kölcsön összege 27.121,31 CHF, amely 4.000.000 forint. A felperes által hiányként megjelölt első törlesztő periódusra irányadó átváltási árfolyam is szerepel az egyedi szerződés „Költségelőirányzat” címet viselő részében, 148,60 HUF/CHF mértékkel. A kölcsön futamidejét és a törlesztő részletek számát a szerződés 240 hónapban határozza meg. A törlesztés első időpontja 2007. augusztus 10., utolsó időpontja 2027. július 10., az induló törlesztő részlet összege 32.718 Ft, azaz 218,54 CHF. A kölcsön induló kamata 7,4 %, a THM pedig 8,66 %. A felek a kölcsönszerződést írásba, teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalták, bár ez utóbbi okirati forma a kölcsönszerződés érvényességének az rHpt. szerint nem feltétele. Az a körülmény, hogy a THM értékét a szerződés estlegesen tévesen vagy hibásan tartalmazza, a szerződés érvényességét nem érinti, a THM számítására külön jogszabály rendelkezései irányadók. A THM számításánál figyelembe nem vett, de az adós által viselendő költségeket a szerződés egyedi része tartalmazza.

[7] Az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatos szerződéses rendelkezések tisztességtelenségének vizsgálata során idézte az rPtk. 209. § (1) bekezdését, a 209/A. § (2) bekezdését és a 239. § (1) bekezdését. Megállapította, hogy a kölcsönszerződés VI.27. pontjában és a szemlejegyzőkönyvben foglaltak alapján a kölcsönszerződés részét képezte a Kölcsönnyújtási Szabályzat és az ÁSZF, mert ennek tényét az adósok a nyilatkozatukkal elismerték. Annak tulajdonított jelentőséget, hogy a feleket a szerződés megkötése során terhelő együttműködési kötelezettség alapján a felperes és a II. rendű alperes is köteles volt kellő körültekintéssel eljárni, tájékozódni a megkötött szerződés tartalmáról. Ha valami nem volt világos és érthető a számukra, akkor kérdéseket kellett volna feltenniük a közjegyzőhöz, vagy jogi képviselőt bízhattak volna meg, így a kölcsönszerződés VI.27. pontja nem tisztességtelen.

Az árfolyamkockázat adós általi viselésével kapcsolatban azt tartotta szem előtt, hogy ez a kötelezettség a főszolgáltatás körébe tartozik, ezért tisztességtelensége csak akkor vizsgálható, ha az nem világos, nem érthető. Kifejtette, hogy tanúvallomásuk során sem az I. rendű alperes jogelődjének képviselőjében a szerződéskötés során eljáró F.E. és tanú2

hitelügyintézők, sem tanú³ munkavállaló, de a II. rendű alperes volt élettársa, L.L.-né sem emlékeztek vissza a szerződéskötés körülményeire, így az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás körében azokat bizonyítékként figyelembe venni nem tudta. A felek által a rendelkezésére bocsátott okiratok alapján az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az átlagos fogyasztó számára a főszolgáltatást meghatározó szerződési kikötésnek – így az árfolyamkockázat viselésének – világosnak és érthetőnek kellett lennie. Rögzítette, hogy a 2007. július 17-én kötött kölcsönszerződésben az aláírások után nagy betűvel kiemelt „Általános kockázatfeltáró nyilatkozat” alcím kivastagítva szerepel, amelyben a felperes elismeri, hogy teljes körű tájékoztatást kapott az árfolyamkockázatról, és azt külön alá is írta. Nem volt tilos, hogy azt a szerződésbe foglalják, ha annak aláírása előtt az adós, a kellően gondos, észszerűen eljáró fogyasztó elolvashatja és megértheti, mielőtt azt aláírná. Jelentőséget tulajdonított annak is, hogy a közjegyző által készített közokirat ugyancsak alátámasztja az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás megtörténtét, amellyel szemben a felperes nem bizonyította azt a tényállítást, hogy a tájékoztatás elmaradt, a szerződéses feltétel nem volt világos és érthető. A kockázatfeltáró nyilatkozat, azaz az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás megfelel az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdésének és az EUB C-51/17. számú ügyben hozott ítéletében megfogalmazott szempontoknak, mert egyértelműen tartalmazza, hogy a devizakölcsön törlesztéséhez, visszafizetéshez a forintot a kölcsön devizanemére át kell váltani, az árfolyamváltozás mértéke miatt a törlesztésnek a forintra átszámolt összege módosulhat, vagyis az árfolyam ingadozásokat nem lehet előre kiszámolni. Egyértelműen és korlátozás nélkül az adósokra terheli az árfolyamkockázatot és egyértelmű abban a kérdésben is, hogy a kamat, illetve az árfolyam mértéke változhat, ez terhet róhat a felperesre, nem csak nyereség, hanem veszteség is érheti őt, továbbá a múltbeli adatokból a jövőbeli változásokra nem lehet következtetni. Egyértelmű a tájékoztatás abban a körben is, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül az adóstársakat terheli, mert az árfolyamkockázat mértéke nincs korlátozva. Az elsőfokú bíróság vizsgálandó kérdésnek tekintette, hogy tisztességtelen feltételeket alkalmazott-e a hitelező, amikor a szerződésben rögzített feltételekkel deviza alapon nyújtott kölcsönt az adóstársaknak. Ezzel összefüggésben idézte a 6/2013. számú PJE határozat 1-3. pontját, kiemelve, hogy a deviza alapú szerződés lényegi eleme maga az árfolyamkockázat, továbbá azt, hogy az rHpt. a kockázatfeltáró nyilatkozat elmaradásához sem fűzi jogkövetkezményként a szerződés érvénytelenségét. Mindezek alapján nem állapította meg az árfolyamkockázatot az adósokra terhelő szerződési feltételek tisztességtelenségét.

[8] A kezelési költségre és a szerződéskötési díjra vonatkozó általános szerződési feltételek tisztességtelenségét az EUB C-621/17 számú ügyben hozott ítéletében megfogalmazott szempontok szerint vizsgálta. Abból indult ki, hogy az rPtk. 205. § (1) és (2) bekezdésében foglaltak szerint a kezelési költség a főszolgáltatás körébe tartozik, kamatjellegű költség, a peres felek kölcsönszerződésének „Költségelőirányzat” része is a törlesztő részletekkel együtt tartalmazza. Ezért az arra vonatkozó általános szerződési feltétel tisztességtelensége csak akkor vizsgálható, ha az nem volt a fogyasztó számára világos és érthető. A kezelési költséget kifejezetten nevesíti a szerződés, és azt havi 0,3 %-os mértékben pontosan meghatározza. A felperes és a II. rendű alperes számára egyértelműnek kellett lennie, hogy a törlesztő részletekben nemcsak az ügyleti kamatot, hanem a kezelési költséget is megtéríteni tartoznak, és a megtérítés alapja a változó tőkeösszeg. A szerződés valóban nem tartalmaz felsorolást, hogy pontosan milyen szolgáltatások állnak a kezelési költség mögött, de a szerződésből mindez érthető és világos. Egy átlagos fogyasztó előtt is nyilvánvaló, hogy a hitelező a havi elszámolásért, a nyilvántartásért, az apparátusa működtetéséért díjat számít fel, de a felek szerződésére irányadó rHpt 2. számú mellékletének

10.3. pontja konkrétan tartalmazza, hogy a pénzügyi szolgáltatási tevékenység mit foglal magában. Tekintettel arra, hogy a kezelési költségre vonatkozó általános szerződési feltétel világos és érthető, az egyensúlyeltolódás kérdését már nem kellene vizsgálni, de megállapítható, hogy a kezelési költség felszámítása gazdaságilag és jogilag is indokolt. Szokásos eljárás a pénzintézet részéről, hogy az apparátusa működési költségét, dologi kiadásait beépíti az ügyleti kamatba, vagy az ügyleti kamatot csak a kölcsön áráként határozza meg és a kölcsön nyilvántartásáért, kezeléséért, a ténylegesen felmerülő dologi költségek fejében kezelési költséget érvényesít. Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a 13.G.41.014/2018 számú ügy adatai alapján hivatalos tudomása van a pénzintézeteknek arról a gyakorlatáról, hogy vagy kezelési költséget kötnek ki alacsonyabb ügyleti kamat mellett, vagy magasabb ügyleti kamatot kötnek ki kezelési költség nélkül, de az azonos deviza alapú kölcsönök között e „költségek” együttes mértékét illetően nincs jelentős eltérés. A perbeli szerződésben rögzített 8,66 % THM nem kirívó, nem jelentősen magas. Ezen túlmenően a kezelési költség fogalmát az rHpt. szabályozza, így a felszámításának jogszabályi alapja is van. Ezen túlmenően maga a „kezelési költség” kifejezés is a hitelező által elvégzendő tevékenységre (a kölcsön kezelésére, újra számolására, az aktuális törlesztő részletek árfolyamváltozás miatti kiszámítására, a felügyeletet ellátó szerv felé teljesítendő adminisztrációs kötelezettség teljesítésére) utal. Mindezek alapján a kezelési költség felszámítása nem tisztességtelen, mert azzal szemben van ellenszolgáltatás. A tisztességtelenség, a fogyasztó hátrányos helyzetének kihasználása csak akkor lenne megállapítható, ha a kezelési költséggel együtt számított törlesztő részlet jelentősen meghaladná a piacon szokásos mértékű főszolgáltatás körébe tartozó egyesített összeget. Ezzel kapcsolatban azonban elegendő tájékoztatást nyújt a THM, amelynek százalékos mértékében a kezelési költség is szerepel, így az aránytalanság sem állapítható meg. Kifejtette azt is, hogy a felek szerződése deviza alapú, a kamat elszámolása szintén deviza alapon történik, ezért a kamat jellegű kezelési költség elszámolása is elfogadható deviza alapon. Részletesen indokolta, hogy az átalány jellegű kezelési költség százalékos mértékben való meghatározása elfogadható és indokolt.

[9] A szerződéskötési díjjal kapcsolatban arra a következtetésre jutott, hogy e költség kikötése a felperes terhére tisztességtelen, mert a hitelezőt indokolatlan előnyhöz juttatta. Utalt arra, hogy a kikötés semmisségét a 2/2010. (VI.28) PK vélemény alapján hivatalból is észlelte. Kifejtette, hogy a szerződés megkötése érdekében felmerülő költségek a másik féltől főszabály szerint – az rPtk. 6. §-a szerinti esetet kivéve – nem igényelhetők (EBH2003.936 és EBD 2013.P.12.), a kölcsön folyósítása pedig a hitelező szerződéses kötelezettsége. A szerződés megkötése érdekében a feleknek költségei merülnek fel: a felperes és a II. rendű alperes a közjegyzői díjat, a tulajdoni lap beszerzésének költségét köteles fizetni, esetlegesen ügyvédi költsége is felmerülhet, míg a hitelező is használja az apparátusát a szerződés megkötése érdekében, felméri a fedezeti ingatlant, értékbecslést végez. A szerződéskötési díjnak az adósokra történő áthárítása folytán a hitelező semmilyen, a szerződéskötéssel felmerülő költséget nem vállalna annak ellenére, hogy a kezelési költség elszámolása mellett nyereséget (kamatot) is realizál, ezért tisztességtelennek értékelte a 4.000.000 forint kölcsönösszeghez képest jelentős, 200.000 forint szerződéskötési díj adósokra terhelését. Az elsőfokú bíróság a tisztességtelennek talált általános szerződési feltétel érvénytelenségének jogkövetkezményeként az eredeti állapot helyreállításával a felperes részéről megfizetett 200.000 forint, és annak az rPtk. 301. § (1) bekezdése szerinti késedelmi kamata visszafizetésére kötelezte az I. rendű alperest.

[10] Az elsőfokú bíróság nem tartotta megalapozottnak az egyedi szerződés V.20.c) pontja érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelmet, mert az egyedi szerződés tartalmazza a késedelembe esés időpontját és jogkövetkezményét, és az nem tekinthető kifejezetten jogszabályba ütközőnek sem. A közjegyző által közjegyzői okirat száma 1. számon közokiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot a felperes és a II. rendű alperes a közjegyzőhelyettes előtt tette. A közjegyzői okirat eljárásjogi szempontból bizonyítéknak minősül, a közokirati formába foglalt nyilatkozattal a szerződéses rendelkezéseket megismételték, megerősítették. A közokiratba foglalt nyilatkozatuk nem lehet tisztességtelen csupán annak formája, illetve tartalma miatt. Az adóstársak nem voltak kényszerhelyzetben, ezért a közjegyzői okirat közokirati jellegének hiányával kapcsolatos felperesi hivatkozást nem találta megalapozottnak, és a közjegyzői okiratot mint bizonyítékot nem tartotta indokoltnak kirekeszteni a bizonyítékok köréből. Az elsőfokú bíróság nem találta megalapozottnak a felperesnek azt a hivatkozását, hogy a szerződés tisztességtelen szerződéses rendelkezést tartalmaz abból az okból, hogy az I. rendű alperes üzleti könyveit tekintik a felek irányadónak és ez a fogyasztóra hátrányosan fordítja meg a bizonyítási terhet. Az elsőfokú ítélet indokolása szerint a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontjában foglaltak nem állnak fenn, a hitelező nem kötött ki tisztességtelen előnyt a saját javára. Hivatkozott az EBH2018. G.1. számon közzétett elvi határozatra, valamint az EUB C-34/18. számú ügyben hozott ítéletére.

[11] A perköltségről az rPp. 81. § (1) bekezdése, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet és a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet alapján döntött.

Fellebbezési kérelmek

[12] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes és az I. rendű alperes nyújtott be fellebbezést.

[13] A felperes a fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával a keresete eshetőlegesen meghatározott sorrendben történő teljesítését, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítását kérte. A II. rendű alperessel szemben nem kívánt perköltségigényt érvényesíteni.

[14] Kérte a per tárgyalásának felfüggesztését az EUB előtt C-932/19. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig. Ennek indokául arra hivatkozott, hogy a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (továbbiakban: DH1 törvény) 3. § (1)-(2) bekezdése az Irányelv 6. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétes, és a felperesnek nem áll érdekében az árfolyamrész következményeinek a DH1 törvény szerinti levonása, az árfolyamrész folytán előállt

tisztességtelenség jogkövetkezményeként kizárólag az eredeti állapot helyreállítása lehetséges.

[15] Érvelése szerint a kölcsönszerződés nem jött létre. A szerződés megkötésének időpontjában nem volt ismert a deviza alapú kölcsön fogalma, így azt szabályozni sem lehetett (6/2013. PJE határozat). A hitelezőnek az rPtk. 215. § (1) bekezdése alapján engedélyt kellett volna kérnie az ismeretlen és szabályozatlan banki termék értékesítésére a felügyeleti hatóságtól. A hitelező csak olyan pénzforrást tudott kölcsönadni, amellyel maga is rendelkezett, a visszakövetelési joga pedig ugyanabban a pénznemben keletkezett, mint amelyben a kölcsönt folyósította. A hitelező nem köthetett deviza alapú kölcsönszerződést, mert arra a Számviteli törvény 60. § (7) bekezdése és a 68. § (4) bekezdése, valamint a 250/2000. (XII.28.) Korm. rendelet alapján nem volt jogosult. A hitelező nem finanszírozhatta a devizaforrás igényét a nemzetközi pénzpiacról, mert az rHpt. 3. § (2) bekezdés a) pontja alapján pénzváltási tevékenységre nem volt engedélye. Hivatkozott a Számviteli törvény 59/A. § (8)-(9) bekezdésének megsértésére, arra, hogy nem létező átváltást (átszámítást) nem lehet valós gazdasági eseményként könyvelni. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság annak ellenére nem vizsgálta a kölcsönszerződés mögött húzódó egyedi, valós pénzmozgásokat, hogy ezt a 6/2013. PJE határozat és az EUB „Lantos ügyben” hozott ítélete előírja. A hiányos, félrevezető tájékoztatás is disszenzust eredményezett a kölcsönszerződés lényeges tartalmi elemeire nézve, mindez a kötelelem létre nem jöttét eredményezte.

[16] Hivatkozott arra is, hogy amennyiben a kölcsönszerződés létrejött, akkor az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontja alapján semmis. Az rPtk. 205/C. §-a alapján a kölcsön összege 4.000.000 forint, mert ez az összeg szerepel a kölcsönkérelemben, és ilyen összegű kölcsönt kért a hitelezőtől a II. rendű alperes. A deviza meg nem tárgyalt szerződési feltétel volt, az átszámítás jogának gyakorlásához az idegen pénznemben meghatározott tartozás hiányzik. A hitelező által alkalmazott árfolyamot, az árfolyam elérési lehetőségét sem a kölcsönszerződés, sem az általános szerződési feltételek nem jelölik meg. Ennek hiányában sem a kölcsön tárgya nem meghatározott devizaösszegben, sem a törlesztőrészletek havi átszámolása nem lehetséges. A bank2 Zrt. több középárfolyamot használ, „Bázis árfolyam” nem szerepel a honlapján, a szerződésben megjelölt átváltási kurzus (148,6 HUF/CHF) sehol nem található. Az I. rendű alperes szerint az alkalmazandó középárfolyam megfelel a refinanszírozó bank vállalati ügyfeleknek számított és közzétett T+2 devizaközépárfolyamnak, de a szerződéskötés napjára jegyzett T+2 árfolyam (148,65 HUF/CHF) nem egyezik meg a szerződésben szereplő átváltási kurzussal, beszorozva a kölcsönszerződés II.1. pontjában megjelölt indexálási szorzóval, 0,9925-tel, az eredmény 147,53, ami szintén nem egyezik meg a szerződésben meghatározott árfolyammal. A kölcsönszerződésben 8,66%-ban megjelölt THM érték nem valós, az elsőfokú eljárásban számszakilag levezetett valós THM 9,41%. A kölcsönszerződésben nincsenek meghatározva sem azok a költségek, amelyek beleszámítanak a THM-be, sem azok, amelyek nem számítanak bele. Az árfolyamrést a kölcsönszerződés költségként nem tünteti fel, és a konverziós díj sem jelenik meg költségelemként, holott az bank1 árfolyam bevezetésével a kettős árfolyam fennmaradt a CHF és a forint középárfolyam alkalmazásával. Kérte figyelembe venni az EUB C-42/15. számú ügyben hozott ítéletét. Álláspontja szerint a kölcsönszerződés „A visszafizetés ütemezése, módja” címet viselő része kizárólag az első törlesztő periódus törlesztőrészletét határozza meg, kezelési költség nélkül, bázisárfolyamon.

A kölcsönszerződés II.1. pontjában hivatkozott árfolyam ismerete nélkül nem lehet kiszámítani a törlesztőrészeket, és a kölcsönszerződés nem tartalmaz olyan képletet vagy módszert, amelynek alapján a törlesztőrészek kiszámíthatók.

[17] Fenntartotta azt a hivatkozását, hogy a Kölcsönnyújtási Szabályzat és az ÁSZF nem vált a szerződés részévé. Ennek értékelésével kapcsolatban kérte figyelembe venni a 2/2011. (XII.12.) PK vélemény 2. és 3. pontjában foglaltakat, a 2413/2011. számú gazdasági elvi határozatot, az EUB C-449/13. számú ügyben hozott ítéletét, a BDT2009. 2105. és a BDT2004. 913. eseti döntésben foglaltakat. Hivatkozott az rPtk. 205/A. § (1) bekezdésében és a 205/B. § (1) bekezdésében foglaltakra. Kiemelte, hogy az EUB C-449/13. számú ügyben hozott ítéletében kifejtettekkel szemben a szerződési szabványzáradéknak nincs bizonyító ereje. Az I. rendű alperes nem tudta bizonyítani, hogy ezeket a szabályzatokat a felperes rendelkezésére bocsátotta, illetve azokat megismerhetővé tette a számára. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság bizonyítékként a szemlejegyzőkönyvre hivatkozott, holott annak hitelessége a 2020. január 31-én tartott tárgyaláson elhangzottak alapján megdőlt. Állította, hogy a szemlejegyzőkönyv hamis adatokat tartalmaz, mert nem volt jelen a szemlén, aláírása a szemlejegyzőkönyvön nem szerepel, csupán ráírták a nevét a jegyzőkönyvre. A szemlén a II. rendű alperes sem volt jelen, aláírása később, a kölcsönszerződés és egyéb dokumentumok aláírása során kerülhetett rá a szemlejegyzőkönyvre. Ebből következően tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az adós felperes úgy nyilatkozott, hogy a hitelező általános szerződési feltételeiben és kölcsönnyújtási üzletszabályzatában foglaltakat megismerte, az azokban foglaltakat magára nézve kötelezőnek ismerte el és azokat bármikor megtekintheti, átveheti.

[18] Továbbra is állította, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelenek. Álláspontja szerint, ha a lex specialis, azaz az rHpt. a kötelező jelleggel előírt kockázatfeltárás elmaradásához nem fűzi a kölcsönszerződés érvénytelenségének a jogkövetkezményét, akkor az általános szabály, az rPtk. 200. § (2) bekezdése alapján a szerződés semmis. Abban az esetben, ha az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatásra lényeges elemként tekintünk, akkor annak hiánya disszenzust eredményez, másrészt tisztességtelenséghez vezet. Ha ez utóbbi lényeges tartalmi elem tekintetében áll fenn, akkor megdönti a teljes kötelmet. A perben az rPp. 164. § (1) bekezdése alapján az I. rendű alperest terhelte annak a bizonyítása, hogy a kockázatfeltárásra vonatkozó kötelezettségének a 6/2013. PJE határozatban és a 2/2014. PJE határozatban kifejtetteknek megfelelően eleget tett. Az I. rendű alperes azonban a megfelelő tájékoztatás megtörténtét nem bizonyította. A magánokirati formában készült kölcsönszerződés és a közjegyzői okiratban foglalt „Általános kockázatfeltáró nyilatkozat” a tájékoztatás tekintetében tartalmilag megegyezik, azonban egyikből sem derül ki, hogy mit tartalmaz a „teljes körű tájékoztatás”. A nyilatkozat ugyanis nem a hitelező tájékoztatását tartalmazza, hanem az adósok nyilatkozatát arról, hogy őket tájékoztatták. Ebből nem állapítható meg a tájékoztatás tartalma. Az írásbeli tájékoztató nem terjed ki arra sem, hogy az árfolyamkockázat vagyoni terhet kizárólag az adós viseli, illetve arra sem, hogy az árfolyamkockázat rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa. Nem derül ki a tájékoztatásból az árfolyamkockázat mibenléte és annak a törlesztőrészekre gyakorolt hatása sem. A tájékoztatási kötelezettség aktív magatartást jelent a pénzügyi intézmény számára, amelyet az adott szerződéshez kapcsolódóan kell teljesítenie ahhoz, hogy az adós számára világosak és érthetőek legyenek a kölcsönfelvétel feltételei. Amennyiben kérdései merülnek fel, arra

megfelelő válaszokat kell kapnia még a kölcsön felvétele előtt. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásával szemben a bizonyítékok, így L.L-né és F.E. tanúk vallomása alapján is az állapítható meg, hogy az adósok nem kaptak tájékoztatást a hitelezőtől a kölcsön feltételeiről. L.I-né tanú vallomásából pedig megállapítható, hogy a felperes és a II. rendű alperes semmilyen okiratot nem kapott a szemleként emlegetett ingatlanfelmérés során.

[19] Előadta, hogy a kölcsönszerződés II.8. pontjában szabályozott, az elkötelezettségi időre vonatkozó kezelési költség alóli mentesítés alapján átfedés van a kamat és a kezelési költség között, ezért a kikötés ez okból is tisztességtelen. Ezzel összefüggésben kérte figyelembe venni az EUB C-621/17. számú ügyben hozott ítélete 43. pontjában foglaltakat. Nem világos továbbá, hogy az elkötelezettségi időt követően, a 61. hónaptól miért merül fel a hitelezőnek olyan költsége, amely korábban nem volt vagy azt egyéb módon (például a kamatban) érvényesítette a felperessel szemben.

[20] A közjegyzői díjról szóló rendelkezés tisztességtelenségével kapcsolatban elsődlegesen azt sérelmezte, hogy az elsőfokú ítélet erről nem rendelkezett. Fenntartotta azt a hivatkozását, hogy a kölcsönszerződés közjegyzői okiratba foglalása a hitelező érdeke.

[21] Hivatkozott a Fővárosi Ítéltábla 17.Pf.21.455/2014/5. számú ítéletében foglaltakra is, amelyből következően a szemlejegyzőkönyvben szereplő ügyfélnyilatkozat nem bizonyítja, hogy a kikötések megfelelnek az átláthatóság elvének, és a fogyasztó láthatta előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén, milyen mértékben hárít rá a hitelező többletterhet, így ez tisztességtelenséget eredményez.

[22] Az I. rendű alperes a fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a kereset teljes elutasítását kérte.

[23] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete a szerződéskötési díj felszámításának tisztességtelensége tekintetében megalapozatlan és jogszabálysértő. Az elsőfokú bíróság döntése ellentmondásos, mert a kezelési költség és a szerződéskötési díj tisztességtelenségének megítélésével kapcsolatban eltérő következtetésre jutott, ugyanakkor a kezelési költség tekintetében kifejtett indokai a szerződéskötési díjra is irányadóak. Ezen túlmenően a szerződéskötési díj és a folyósítási jutalék nem azonosítható egymással, ezért a Kúria Gfv.VII.30.356/2019. számú ügyben hozott ítéletének indokolása a szerződéskötési díjra nem alkalmazható. A szerződéskötési díjra vonatkozó kikötés a felek szerződésében a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződéses kikötésnek minősül, amely világos és érthető, ezért a tisztességtelensége nem vizsgálható. Amennyiben e szerződéses kikötés tisztességtelensége mégis vizsgálható, akkor az nem minősül tisztességtelennek, mert az ennek alapján felszámított díj elnevezéséből egyértelműen megállapítható, hogy a díj felszámítására milyen szolgáltatás ellentételezéseként kerül sor, annak meghatározása átlátható, és felszámítása az rHpt. 2. számú melléklet 10.3. pontjában foglalt rendelkezéseken alapul. A szerződéskötési díj

felszámítása esetén a hitelezőnek nem kell többlétszolgáltatást nyújtania. Felhívta a figyelmet arra, hogy az EUB a C-621/17. számú ügyben hozott ítéletben nem állapította meg sem a kezelési költség, sem az ott vizsgált folyósítási jutalék tisztességtelenségét, de vizsgálhatónak tartotta a jóhiszeműség és a jelentős egyenlőtlenség követelményeit. Ebben a körben nem hagyható figyelmen kívül, hogy a szerződéskötési díj - illetve a hasonló típusú költségek - felszámítása a pénzügyi piacon általánosan elterjedt és alkalmazott volt, továbbá a hitelező pénzügyi vállalkozásként végezte a tevékenységét, így a hitelintézetek által elutasított ügyfélkör számára is elérhető, azonban általában magasabb költségekkel járó szerződéses konstrukciókat kínált. Ebből következően a szerződéskötési díj mértéke nem eltűzött és nem is aránytalan. Ezen túlmenően a szerződéskötési díj mértéke az adósok előtt ismert volt, annak tudatában és annak vállalása mellett kötöttek szerződést, figyelemmel a pénzügyi vállalkozások által nyújtott és ezen ügyfélkör számára elérhető konstrukciókra és a THM meghatározására is.

[24] Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a szerződéskötési díjra vonatkozó rendelkezés tisztességtelenségének megállapítása mellett a szerződéskötést megelőző állapotot állította helyre az 1/2010. (VI.28.) PK vélemény iránymutatására hivatkozva. Az 1/2010. (VI.28.) PK vélemény 2. pontja szerint azonban a semmisség esetén a bíróság által hivatalból alkalmazandó jogkövetkezmény az, hogy a semmis ügyletre nem lehet jogot alapítani, ami azt jelenti, hogy a felek által célzott joghatások nem érhetőek el. Az érvénytelenség további jogkövetkezményeit (rPtk. 237. §) a bíróság csak a fél erre irányuló kérelme alapján az elévülés, illetve az elbirtoklás korlátai között alkalmazza. Az elsőfokú bíróság az elévülés korlátait figyelmen kívül hagyta és nem vette figyelembe, hogy a felperesnek nem volt az eredeti állapot helyreállítására irányuló kérelme, csak az rPtk. 361. §-a szerinti jogalap nélküli gazdagodásra hivatkozott. Ennek alkalmazása azonban a felek között létrejött szerződésre tekintettel fogalmilag kizárt. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta azt is, hogy a felperes a szerződéskötési díj eltűzött jellegére, annak aránytalanságára nem hivatkozott. A 2/2014. (VI.28.) PK vélemény 4. pontjában foglaltak szerint a bíróságnak csak a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján tényként egyértelműen megállapítható nyilvánvaló semmisséget kell hivatalból észlelnie. A semmisség megállapíthatósága érdekében hivatalból bizonyítást nem folytathat le. A semmisségi ok hivatalbóli észlelése esetén a bíróságot figyelmeztetési kötelezettség terheli [1/2005. (VI.15.) PK vélemény és 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 4b. pont indokolása]. Amennyiben tehát a szerződéskötési díj tisztességtelensége az elsőfokú bíróság által rögzítettek alapján megállapítható lenne, úgy ebben az esetben is tájékoztatási kötelezettség terhelte volna az elsőfokú bíróságot, amelynek nem tett eleget.

Fellebbezési ellenkérelmek

[25] A felperes az I. rendű alperes fellebbezésével érintett részében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Úgy nyilatkozott, hogy a szerződés Költségelőirányzat című részében foglalt, szerződéskötési díjra vonatkozó kikötés tisztességtelenségének a megállapítása esetén kéri, hogy a másodfokú bíróság kötelezze az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 200.000 forintot és annak 2007. július 17-től a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatát. A Kúria Gfv.VII.30.356/2019. számú ügyben hozott ítéletében kifejtett jogértelmezés alkalmazhatóságával kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a hitelező a

szerződéssel a kölcsön folyósításának feltételül határozta meg a szerződéskötési díj megfizetését

[26] Az I. rendű alperes a felperes fellebbezésével érintett részében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

[27] A II. rendű alperes a másodfokú eljárásban nem tett nyilatkozatot.

A másodfokú bíróság döntése és jogi indoka

[28] Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt az rPp. 228. § (4) bekezdése szerint jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet teljes egészében bírálta felül.

[29] A felperes fellebbezése részben alapos, az I. r. alperes fellebbezése nem megalapozott.

[30] Az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére az rPp. 252. § (2) és (3) bekezdése alapján nem volt ok. Az elsőfokú bíróság ítélete az rPp. 213. § (1) bekezdése alapján kiterjedt a felperes valamennyi kereseti kérelmére. Az elsőfokú bíróság a felperes kereseti kérelmeinek tartalmát az elsőfokú ítéletben helytállóan rögzítette, az elsőfokú ítélet indokolásából kitűnően a szerződéskötési díj tisztességtelenségének megállapítására és – a felperes nyilatkozatának tartalma szerint – ezen alapuló marasztalási kérelemre irányuló kereset kivételével a további kereseti kérelmeket megalapozatlannak találta és e részében a keresetet elutasította. A felperes fellebbezésében foglaltakra figyelemmel a másodfokú bíróság kiemeli, hogy a bíróságot terhelő indokolási kötelezettségből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenkénti megcáfolásának a kötelezettsége {1051/2019. (XI.10.) AB határozat, Indokolás [21], 3169/2019. (VII.10.) AB határozat, Indokolás [32]}. Az indokolási kötelezettség azt az elvárást támasztja a bíróságokkal szemben, hogy a döntés indokolásának az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre {1051/2019. (XI.10.) AB határozat, Indokolás [21], 3169/2019. (VII.10.) AB határozat, Indokolás [32]}. Az elsőfokú bíróság valóban nem fejtette ki az elsőfokú ítélet indokolásában a közjegyzői díjról szóló rendelkezés tisztességtelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelem elutasításának indokait, azonban ezt a másodfokú bíróság az rPp. 253. § (3) bekezdése alapján eljárva pótolhatta. Az elsőfokú bíróság a jogvita érdemi eldöntése érdekében a tényállás megállapításához szükséges bizonyítást lefolytatta, az rPp. 3. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségének a felek tényállításaihoz és a saját jogi álláspontjához képest eleget tett. Az a körülmény sem vezethet az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezéséhez, hogy az elsőfokú bíróság a döntés meghozatala során nem vette figyelembe, vagy nem helytállóan értelmezte az EUB nemzeti bíróságokra kötelező előzetes döntéshozatali ítéleteiben foglaltakat, mert ezt az érdemi felülbírálat során kell és lehet a másodfokú bíróság részéről orvosolni.

[31] Az I. rendű alperes fellebbezésében foglaltakra tekintettel a másodfokú bíróság kiemeli, hogy a felperes a kölcsönszerződés érvénytelenségéből eredő jogkövetkezmény alkalmazását a felek közötti elszámolásra kiterjedően kérte, amelynek körében az I. rendű alperest elsődlegesen az árfolyamkockázat, a szerződéskötési díj és a kezelési költség nélkül számítottan kérte 2.232.752 forint visszafizetésére kötelezni. E kereseti kérelemre tekintettel nem sértette meg az elsőfokú bíróság az rPp. 215. §-ában foglaltakat az I. rendű alperes részbeni marasztalásával.

[32] A Fővárosi Ítéltábla a felperesek tárgyalás felfüggesztése iránti kérelmére tekintettel először azt vizsgálta, hogy az EUB-nál folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárásban feltett kérdések a fellebbezés elbírálására kihathatnak-e.

[33] A C-932/19. számú ügyben az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező bíróság annak megválaszolását kéri az EUB-tól, hogy az Irányelv 6. cikk (1) bekezdése alapján az árfolyamrés tisztességtelenségének jogkövetkezménye körében a fogyasztó nyilatkozatát hogyan kell figyelembe venni. Az árfolyamrés tisztességtelenségének a kérdésköre jelen peres eljárás tárgyát nem képezte, így az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban hozandó döntése nem hathat ki a jelen jogvita érdemi elbírálására.

[34] A Fővárosi Ítéltábla mindezekre figyelemmel nem találta megállapíthatónak, hogy az árfolyamkockázat, illetve a kezelési költség, a szerződéskötési jutalék és a közjegyzői díj tisztességtelensége vizsgálatának szempontjából e folyamatban lévő eljárásban az EUB-tól olyan új tartalmú jogértelmezés lenne várható, ami a fellebbezés elbírálására érdemben kihatna, ezért a felfüggesztés iránti kérelmet az rPp. 239. §-a alapján irányadó 152. § (2) bekezdése alapján elutasította.

[35] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság döntésével és többnyire annak indokaival sem értett egyet.

[36] Az elsőfokú bíróság érdemben vizsgálta a felperes elsődleges, a szerződés létre nem jöttének megállapítására irányuló keresetét és azt alaptalannak találta. A másodfokú bíróság ezzel kapcsolatban azt emeli ki, hogy e kereseti kérelem eljárásjogi feltételeit az rPp. 123. §-a határozza meg. Az egyéb megállapításra irányuló keresetnek az rPp. 123. §-a szerint két konjunktív feltétele van, a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvásának szükségessége és a marasztalási kereset indításának kizártsága. Mindkét feltételt megalapozó tényeket és körülményeket a felperesnek kell előadni [rPp. 121. § (1) bekezdés c) pont], ami az adott esetben nem történt meg, ezért a rendelkezésre álló adatok alapján kellett e feltételek teljesülését hivatalból vizsgálni. A felperes az elsőfokú eljárás során csupán úgy nyilatkozott, hogy álláspontja szerint a szerződés létre nem jöttének megállapítására irányuló kereseti kérelem esetén nem irányadó a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói

kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) 37. § (1) bekezdése, így a kért megállapításhoz kapcsolódóan nem kéri jogkövetkezmények levonását. Ezért a másodfokú bíróság a rendelkezésére álló adatok alapján csak azt tudta megállapítani, hogy ha a felperesnek van követelése az I. rendű alperessel szemben, úgy azért nem állnak fenn a megállapítási kereset feltételei, mert kérhet marasztalást. A szerződéses jogviszony felperes által állított hiánya nem zárta ki, hogy a felperes teljesítést követeljen. A szerződés létre nem jöttének megállapítására irányuló kereseti kérelem elutasításának ezért abból az okból van helye, mert nem áll fenn az e kereset előterjesztésének az rPp. 123. §-ával előírt valamennyi perjogi feltétele.

[37] **A másodfokú bíróság azonban egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a következtetésével, hogy a felek között a szerződés létrejött. Ebben a körben a felperes fellebbezésében foglaltakra figyelemmel azt emeli ki, hogy a felperes fellebbezésében megjelölt közjogi normák [Számviteli törvény, rHpt., 250/2000. (XII.28.) Korm. rendelet] felperes által megjelölt rendelkezéseinek megtartása vagy esetleges megsértése nem érinti a felek közötti szerződés létrejöttét. Az elsőfokú bíróság által helytállóan kifejtettek szerint a felek a szerződés létrejöttéhez szükséges minden lényeges feltételben megállapodtak.** A szerződés kölcsönügyletre vonatkozik, mind az adósok, mind a hitelező szerződéses akarata kölcsönszerződés megkötésére irányult, az okiratban leírt feltételekkel. A szerződéses akarat kinyilvánításával a felek kölcsönös és egybehangzó jognyilatkozata hozta létre az írásba foglalt tartalommal a kölcsönszerződést. A szerződés rögzítette a deviza elszámolás szabályait, tartalmazta a törlesztő részletek meghatározásának módját. Mind a kamatfizetési kötelezettséggel összefüggő, mind a teljesítési és folyósítási kötelezettségekkel kapcsolatos szabályok a szerződés részévé váltak. Az a körülmény, hogy a hitelező milyen forrásból teremti meg a kölcsönadott pénzösszeget, az ügylet közgazdasági háttéréhez tartozó kérdés. A felperes által hivatkozott, a törvénykezési gyakorlatot meghatározó 6/2013 PJE határozat III.1. pontjának 7. bekezdése éppen azt tartalmazza, hogy a deviza alapú szerződésekkel kapcsolatos perekben annak vizsgálata, hogy egy konkrét szerződés mögött áll-e devizaforrás, lehetetlen és egyben szükségtelen. Egyebekben a hitelező a szerződés VI.29. pontjában tájékoztatást adott arról, hogy az általa nyújtott hitel várhatóan refinanszírozásra kerül. A bíróság rendelkezésére bocsátott adatok szerint a hitelező a kölcsönt az abból fakadó visszafizetési kötelezettséggel a II. rendű alperes rendelkezésére bocsátotta, a pénzhasználat ellenértékét jelentő kamatot és a bankkölcsönök esetén szokásos költségeket meghaladóan olyan költséget, amely a kölcsöntől eltérő, befektetési ügyletre utalna, sem a szerződéses okirat, sem a rendelkezésre álló további bizonyítékok nem támasztanak alá. Az elsőfokú bíróság az EUB C-312/14. számú, Lantos-ítéletében foglaltakra hivatkozás nélkül, de az ott megfogalmazott szempontoknak is megfelelően vizsgálta a kölcsönszerződést és helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy az befektetési ügyletre utaló elemeket nem tartalmaz. A 6/2013 PJE határozat III.1. pontjában megfogalmazottakból az is következik, hogy a szerződés létrejöttét nem befolyásolta, hogy a deviza alapú kölcsön fogalmát a perbeli szerződéskötés időpontjában jogszabály nem határozta meg. A 6/2013 PJE határozat III.1. pontja éppen azt tartalmazza, hogy a deviza alapú hitelezés konstrukciójának alapjául az rPtk. 522-523. §-ában és a 231. § (1)-(2) bekezdésében foglaltak szolgáltak (6/2013 PJE határozat III.1. pont). A felperes jogi álláspontjától eltérően az árfolyamkockázattal, az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatos szerződéses rendelkezésekben való megállapodás pedig nem volt feltétele a kölcsönszerződés létrejöttének.

[38] A felperes másodlagos kereseti kérelme az rHpt. 213. § (1) bekezdés b), c) és e) pontján alapuló érvénytelenségi okok, továbbá az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltételek tisztességtelensége miatt a teljes szerződésre kiható érvénytelenség jogkövetkezményeinek a levonására irányult. A felperes az rHpt. 213. § (1) bekezdése a) pontjában meghatározott tartalmi elem hiányára akként hivatkozott, hogy ez okból a szerződés nem jött létre, azonban az elsőfokú bíróság a felperesnek az rHpt. 213. § (1) bekezdése a) pontjában foglaltakra alapított hivatkozását a szerződés teljes érvénytelenségét eredményező érvénytelenségi okként is megvizsgálta. A felperes a fellebbezésében a teljes szerződés érvénytelenségét eredményező semmisségi okként az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő általános szerződési feltétel tisztességtelensége mellett az rHpt. a), b), c) és e) pontjára hivatkozott.

[39] A szerződés VI.27. pontja értelmében a szerződés részévé válik a hitelező szerződéskötéskor hatályos Kölcsönnyújtási Szabályzata és Általános Szerződési Feltételei. A kölcsönszerződés akkor felel meg az rHpt. 213. § (1) bekezdésében meghatározott tartalmi követelményeknek, ha a szerződés és az annak részét képező általános szerződési feltételek együttesen tartalmazzák az ott előírtakat. Tekintettel arra, hogy a felperes a keresetében a szerződés VI.27. pontjában foglalt szerződési feltétel tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségének a megállapítását is kérte, a másodfokú bíróság kiemeli, hogy az rPtk. 209. § (1) bekezdéséből következően a bíróságnak azokat az általános szerződési feltételeket kell vizsgálnia, amelyeknek a felek jogviszonyában kötelmi jogot alakító hatályuk van. Elsőként e körben a szerződési feltétel tartalmát kell vizsgálni, mert tisztességtelen az rPtk. 209. § (1) bekezdésének fogalommeghatározásából adódóan csak a jogokat és kötelezettségeket megállapító szerződési feltétel lehet. A szerződés VI.27. pontjának hivatkozott kikötése azonban a felperes és a II. rendű alperes nyilatkozatát tartalmazza, de nem a szerződő felek jogait és kötelezettségeit megállapító szerződési feltétel. Ennek tisztességtelensége ezért az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján nem vizsgálható és nem is állapítható meg.

[40] Az rPtk. 205/B. § (1) bekezdése értelmében ahhoz, hogy az általános szerződési feltétel a szerződés részévé váljon az szükséges, hogy annak alkalmazója lehetővé tegye a másik szerződő fél számára az általános szerződési feltétel tartalmának megismerését, és azt a másik fél kifejezetten vagy ráutaló magatartással elfogadja. Azt a felperes sem vonta kétségbe, hogy a hitelező általános szerződési feltételei – így a Kölcsönnyújtási Szabályzat és az ÁSZF – a hitelező székhelyén ügyintézési időben bármikor megtekinthetők és azokat a hitelező az adós kívánságára díjtalanul rendelkezésre bocsátja. A felperes által is aláírt, a kölcsönszerződést tartalmazó teljes bizonyító erejű magánokiratban, és a felperes által tett, közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállalásra irányuló nyilatkozatban az szerepel, hogy a felperes a hitelező általános szerződési feltételeiben, kölcsönnyújtási üzletszabályzatában foglaltakat – a szerződés megkötésének kezdeményezését megelőzően és a szerződés megkötését megelőzően is – megismerte, az azokban, valamint a szerződésben foglaltakat magára nézve kötelezőnek ismeri el (kölcsönszerződés VI.27. pont, közjegyzői okirat VI.27. pont). A felperes a teljes bizonyító erejű magánokiratba és a közjegyzői okiratba foglalt e tényekkel ellentétes tény az általános szerződési feltételek megismerésével és elfogadásával kapcsolatban a perben nem tudott bizonyítani. Helytállóan utalt arra az elsőfokú bíróság, hogy a kihallgatott tanúk a perbeli szerződés megkötésének pontos

körülményeire nem emlékeztek. A hivatkozott okiratok mint bizonyítási eszközök bizonyító erejére [rPp. 195. § (1) bekezdés, 196. § (1) bekezdés b) pont] tekintettel a felperes személyes előadása nem alkalmas az okiratban foglalt tényekkel ellentétes tény bizonyítására az általános szerződési feltételek megismerésével és elfogadásával kapcsolatban. Az elsőfokú bíróság a felek előadásai és a bizonyítékok okszerű értékelésével jutott arra a következtetésre, hogy a Kölcsönnyújtási Szabályzat és az ÁSZF a kölcsönszerződés részévé váltak.

[41] Az elsőfokú bíróság helyesen foglalt állást abban a kérdésben, hogy a szerződés érvénytelensége nem állapítható meg az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b), c) vagy e) pontjai alapján. Az elsőfokú bíróság által e körben kifejtettekkel a másodfokú bíróság teljeskörűen egyetértett. Az elsőfokú ítélet helyes indokaira visszautalva, az abban foglaltak megismétlése nélkül a felperes fellebbezésében foglaltakra figyelemmel csupán az alábbiakat emeli ki.

[42] Az rPtk. 523. § (1) bekezdése értelmében a kölcsönszerződés tárgya meghatározott pénzösszeg rendelkezésre bocsátása, illetőleg ennek az igénybevétele. A perbeli szerződéssel a felperes és a II. rendű alperes adósként (VI.28. pont) olyan konstrukcióban szereztek meg idegen pénz időleges használatának a jogát, amelyben a kirovó és a lerovó pénznem eltér. A felek a kölcsönszerződésben (Költségelőirányzat; A visszafizetés ütemezése, módja; II.1. pont, II.3. pont 5. bekezdés) úgy határozták meg a folyósítandó kölcsönt és az adósok pénztartozását, hogy az adósok esedékességgkor annyit fognak forintban fizetni (leróni), amennyi megegyezik az idegen pénznemben (CHF-ben) meghatározott fizetési kötelezettségükkel (6/2013. PJE határozat III/1. pontjához tartozó indokolás). A deviza alapú hitel- és kölcsönügyletek lényegadó sajátossága, hogy az adós tartozása – az rPtk. 231. §-a szerint megengedetten – devizában keletkezik, a folyósításra és a törlesztésre pedig forintban kerül sor. A felek a kölcsönszerződésben meghatározták a kölcsön összegét, amely a szerződés 1. oldalán írottaknak megfelelően 4.000.000 forint, azaz 27.121,31 CHF volt. A szerződés II.1. pontjában a bank2 Zrt. által meghirdetett középárfolyam körülírásával meghatározták azt a bázis árfolyamot, amelynek alkalmazásával a lerovó (forint) és a kirovó (CHF) pénznemben egyaránt meghatározható a kölcsön összege. Abban az esetben, ha a hitelező a kölcsönszerződés teljesítése során esetlegesen nem a kölcsönszerződésben meghatározott árfolyam alkalmazásával folyósította a kölcsönt – erre utal a felperesnek az a nyilatkozata, hogy a kölcsönszerződés adatai alapján általa kiszámított árfolyam nem felel meg a bank2 Zrt. honlapján közzétett középárfolyamnak – nem a szerződés érvényességére, hanem a szerződés teljesítésére tartozó kérdés. Egyebekben a kölcsönszerződés Költségelőirányzat részében megadott 148,60 HUF/CHF bázis árfolyamot megszorozva a szerződés II.1. pontjában foglalt képletnek megfelelően 0,9925-tel, az eredmény 147,48 HUF/CHF. Ezt az átváltási árfolyamot alkalmazva 4.000.000 forint megfelel 27.121,31 CHF-nek, ami megegyezik a Költségelőirányzatban forintban és CHF-ben megadott kölcsön összeggel. A szerződő felek a II.3. pontban meghatározták a kölcsön induló ügyleti kamatát a futamidő egészére nézve azzal, hogy az induló ügyleti kamat mértéke kamatperiódusonként változik. A kamat kiszámításának képletét a szerződés II.3. pontja tartalmazza. Meghatározták a törlesztő részlet induló összegét mind a lerovó pénznemben (32.718 HUF), mind pedig a kirovó pénznemben (218,54 CHF). A törlesztő részletek kiszámításának módjában is megállapodtak (II.3. pont). A szerződő felek nem alkalmaztak eltérő számítási módszert a kölcsönösszeg és a törlesztő részlet meghatározása során, csupán más szorzószámot vettek figyelembe a kölcsön folyósításakor és más szorzószámot a kölcsön törlesztésekor (II.1. pont és II.3. pont 5. bekezdés). A szerződő felek bázis árfolyamként a

szerződés II.1. pontjában meghatározott középárfolyamot alkalmaztak. Középárfolyam az az árfolyam, amely a vételi és az eladási árfolyam számtani átlagaként adódik. E középárfolyam alkalmazását a szerződés megkötésekor a felperes elfogadta, a hitelezőnek nem kellett arról tájékoztatást adnia a kölcsönszerződésben, hogy a bank2 Zrt. által alkalmazott középárfolyam milyen forrásból ismerhető meg. A kölcsönszerződés II.2. pontja tartalmazza azt, hogy a kölcsön összegét a hitelező a folyósítási feltételek együttes megvalósulását követő 3 banki napon belül folyósítja az adós részére. A folyósítás időpontja így az adóstól függött. A felek a Költségelőirányzatban a kölcsön összegét 4.000.000 forintban határozták meg, a hitelező a forintban meghatározott kölcsönt devizában tartotta nyilván, a kölcsön folyósítása forintban történt, a bank2 Zrt. által a kölcsönszerződés napjára jegyzett HUF/CHF deviza középárfolyam szorozva 0,9925 képlet figyelembevételével. A szerződő felek a kölcsön folyósításának tényleges időpontját a kölcsönszerződés megkötésekor nem tudták meghatározni, mert ez az attól függött, hogy az adós mikor teljesíti a szerződés II.2. pontjában meghatározott folyósítási feltételeket. A szerződés II.1. pontja azonban azt tartalmazza, hogy a felek a kölcsönszerződés napjára jegyzett árfolyamot veszik alapul folyósításkor. A kölcsönszerződés megkötésének napja a felek számára ismert volt, és ismert volt az erre a napra a szerződés II.1. pontjában meghatározott bank által jegyzett HUF/CHF deviza középárfolyam is. Az adós és az adóstárs (azaz a felperes) így abból indulhattak ki, hogy a folyósítási feltételek teljesítését követően a hitelező az ekként ismert árfolyam adatok figyelembevételével folyósítja és tartja nyilván a kölcsönt. A kölcsönszerződések tartalmának meghatározottsága a kölcsön összege és a törlesztőrészletek szempontjából az 1/2016. PJE határozat irányadó szempontrendszer szerint megfelelt a deviza alapú kölcsönszerződésekkel szemben az rHpt. 213. § (1) bekezdés a) és e) pontjaiban írt követelményeknek. A szerződés a megfelelő számítási mód szabályozásán keresztül kiszámítható módon tartalmazza a törlesztőrészletek számát, összegét és a törlesztési időpontokat. Az 1/2016. PJE jogegységi határozat II.2. pontjához tartozó indokolásból kitűnően a deviza alapú kölcsönszerződések konstrukciójából következik, hogy a devizában nyilvántartott tartozás törlesztőrészleteit esedékességkor forintban köteles az adós teljesíteni, a vonatkozó árfolyam azonban előre nem ismert, az átszámítás konkrét adata az adott törlesztő részlet esedékességével határozható meg és rögzül az rPtk. 231. § (2) bekezdése szerint. Erre tekintettel nem érvényességi kelléke a kölcsönszerződésnek, hogy tételesen tartalmazza a törlesztő részletek összegét a kirovó pénznemben (devizában), a törlesztőrészletek lerovó pénznemben (forintban) történő meghatározása pedig nem is lehetséges, mert a kirovó pénznemben meghatározott részlet átszámítása a törlesztés napján, az adott időpontban irányadó árfolyam alapján történik a lerovó pénznemre. Jelentősége van annak is, hogy a szerződés változó kamatozású (ami nem azonos a szerződésben rögzített egyoldalú szerződésmódosítási joggal), ezért a szerződés megkötésekor csak az első törlesztési periódusra irányadó törlesztőrészlet összegét lehetett meghatározni. A kölcsönösszeg és a törlesztőrészletek számítási mechanizmusát, az alkalmazandó árfolyamot a perbeli kölcsönszerződés átlátható módon tartalmazza, ekként megfelel a C-227/18. számú ügyben hozott végzésben foglalt követelményeknek.

[43] A kölcsönszerződés semmisségének oka a THM feltüntetésének hiánya lehet, de a THM esetleges téves vagy pontatlan megjelölése nem eredményezheti a szerződés érvénytelenségét. Az EUB a C-453/10. számú előzetes döntéshozatali eljárásban hozott határozatában azt hangsúlyozta, hogy a valósánál alacsonyabb mértékű THM megjelölése megtévesztő lehet ugyan, ez azonban nem gyakorol közvetlen hatást a szerződés érvényességére. A másodfokú bíróság egyebekben egyetértett az elsőfokú bíróság által a THM meghatározásával kapcsolatban kifejtettekkel. A kölcsönszerződés Költségelőirányzat

része és a II.1. pontja tartalmazza az rHpt. 213. § (1) bekezdés b) és c) pontja szerinti kötelező tartalmi elemeket.

[44] Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás tisztességtelenségének vizsgálata során abból kellett kiindulni, hogy az uniós jog a Lisszaboni Szerződést jóváhagyó kormányközi konferencia Záróokmányának 17. számú mellékletében vállaltak szerint elsőbbséget élvez minden tagállamban. Ebből következően a nemzeti, adott esetben az Irányelv átültetéséről gondoskodó jogszabályokat az EUB C-14/83. számú Sabine von Colson-ítéletében kifejtettek szerint a bíróságok az Irányelv szövegének és céljának megfelelően kötelesek értelmezni. Az rPtk. tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó szabályai az Irányelv harmonizálását szolgálják, így azokat az uniós joggal összhangban, az uniós jog elsőbbségére és az EUB ítélkezési gyakorlatára tekintettel kell alkalmazni. Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja ugyanis a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11. „RWE Vertrieb” ítélet 58. pont).

[45] Az EUB a C-26/13. számú ítéletében az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésének értelmezésével, a világos és érthető megfogalmazás szempontrendszerével összefüggésben úgy foglalt állást, hogy általános elvárásként fogalmazta meg az alaki és nyelvtani érthetőség teljesülését, továbbá ezen felül olyan egyértelmű és érthető kritériumok megadását, amelyekből a fogyasztó előre láthatja a kikötés eredményeként jelentkező, őt érintő gazdasági következményeket. Kiemelte, hogy a fogyasztó számára ténylegesen lehetőséget kell biztosítani a szerződés valamennyi feltételének és a szerződéskötés következményeinek megismerhetőségére.

[46] A Kúria az EUB C-26/13. számú ítéletének kihirdetése után, annak irányadó szempontjai figyelembevételével hozta meg a 2/2014. PJE határozatát, amely szerint a világos és érthető megfogalmazás, továbbá az átláthatóság elvéből következően a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni a szerződéskötéskor, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, árfolyamkockázat esetén azt, hogy a jövedelme szerinti pénznem leértékelődésével annak hatása a fizetési kötelezettségére korlátlan. Az általános szerződési feltételekben szereplő, az árfolyamkockázat mibenlétére, tartalmára, viselésére vonatkozó kikötés akkor világos és érthető, ha az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára felismerhető, hogy a számára kedvezőtlen árfolyamváltozás korlátozás nélkül őt terheli, annak felső határa nincs. Rámutatott, hogy a fogyasztó felé teljesített olyan tartalmú tájékoztatás, amely szerint a fogyasztó által fizetendő árfolyamkockázat korlátozott vagy nem valós, lerontja a szerződés egyértelmű megfogalmazását és a megfelelő tartalmú kockázatfeltáró nyilatkozatot.

[47] Az EUB a C-51/17. számú ügyben hozott ítéletében lényegében megerősítette a korábbi, C-186/16. számú ítéletében foglaltakat, és kifejtette, az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, abban az értelemben, hogy az

általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségekre gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.

[48] Az árfolyamkockázat viselését szabályozó szerződési feltétel átláthatóságának megítélése során – a 2/2014. PJE határozatból és az EUB C-186/16. számú ügyben hozott ítéletének indoklásából is kitűnően – a felek közötti szerződés szövegén túl jelentősége van a pénzügyi intézmény részéről nyújtott tájékoztatásnak is [rPtk. 205. § (3) bekezdés, 209. § (1)-(2) bekezdés]. Ennek során a pénzügyi intézmény nem titkolhat el lényeges információt, nem adhat félreértelmezhető információt, lényeges körülményt nem állíthat be lényegtelenként, és nem hangsúlyozhatja a szolgáltatás vagy a pénzügyi eszköz előnyös tulajdonságait anélkül, hogy ezzel egyidejűleg a hátrányos tulajdonságok, illetőleg a kockázatok tárgyilagos és pontos bemutatására ne kerülne sor, és nem használhat az ügyfél számára érthetetlen és értelmezhetetlen kifejezéseket.

[49] A rendelkezésre álló okirati bizonyítékok és a felperes személyes előadása szerint a felperes és a II. rendű alperes a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg írták alá a kölcsönszerződést tartalmazó okiratba foglalt kockázatfeltáró nyilatkozatot. A tájékoztatás elismeréséről tett írásbeli nyilatkozatuk arról szól, hogy tudomásul veszik, hogy a hitelező a részükre teljes körű tájékoztatást nyújtott az általuk külföldi devizanemben felvett hitelhez kapcsolódó árfolyamkockázatról, különös tekintettel arra a tényre, hogy a magyar forintról különböző devizanemben felvett hitel törlesztési és kamatfizetési kötelezettségének összege erősen függ az adott deviza magyar forinttal, illetve egyéb devizákkal szembeni árfolyamának alakulásától. Következésképpen a deviza árfolyamának változása egyaránt növelheti és csökkentheti a hitelszolgálat és a magyar forintban folyósított kölcsön összegét. A szerződés VI.25. pontja szerint a felperes és a II. rendű alperes átvállalták a CHF/HUF árfolyamváltozásából eredő kockázatot.

[50] Minden további magyarázat nélkül ez a tájékoztatás nem volt alkalmas arra, hogy biztosítsa a szerződéskötés következményeinek kellő idejű megismerhetőségét. Nem a konkrét szerződésből eredő árfolyamkockázat jellegének, legfeljebb a devizahitel lényegének ismertetéséhez elegendő kizárólag annak a rögzítése, hogy a magyar forintról különböző devizanemben felvett hitel törlesztési és kamatfizetési kötelezettségének összege „erősen függ” az adott deviza magyar forinttal, illetve egyéb devizákkal szembeni árfolyamának alakulásától, következésképpen a deviza árfolyamának változása egyaránt növelheti és csökkentheti a hitelszolgálat és a magyar forintban folyósított kölcsön összegét. A tájékoztató nem tért ki a fogyasztók fizetési kötelezettségének a kitettségére az árfolyamváltozás és a CHF-re irányadó kamat változása szempontjából, az egyes változók egyenként előidézett hatására és az együttesen bekövetkező változásuk következményére a törlesztőrészek mértékében. Ez a tájékoztatás nem azonos tartalmú azzal, hogy a törlesztőrészlet korlátlanul megnövekedhet, a felperes és a II. rendű alperes jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat. Ez a tájékoztatás konkrét adatok, számok, arányok bemutatása nélkül jelentheti azt is, hogy a választott deviza árfolyamának a forinthez viszonyított emelkedése csak nehezen viselhető, de teljesíthető fizetési kötelezettséget ró a fogyasztókra. A tájékoztatásból nem világos és nem érthető, hogy az árfolyam adósokra kedvezőtlen

változásának nincs felső határa. A tájékoztató nem tartalmaz szemléltető, a forint árfolyamának a CHF-hez képest lehetséges változásaira modellezett eseteket, sem részletes és informatív magyarázatot a deviza alapú kölcsönügyletekben rejlő – a forintügyletektől eltérő – kockázatokra.

[51] A fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerheti-e a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit. Többek között ezen információk ismerete alapján dönti el, hogy az eladó vagy a szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeknek elkötelezi-e magát (C-377/14. számú ítélet 64. pont). Alapvetően a fogyasztó felelőssége annak megítélése, hogy melyik megállapodás felel meg leginkább az igényeinek és a pénzügyi helyzetének. Nem téveszthető szem elől, hogy csak a fogyasztó pénzügyi helyzetének és adott hitelezési célnak megfelelő termékre vonatkozó információk szerződéskötést megelőző átadása és magyarázata nyújtanak ehhez megfelelő információt és segítséget.

[52] A felperes és a II. rendű alperes a kockázatfeltáró nyilatkozat aláírásával tudomásul vették a kockázatfeltárásban foglaltakat. A felperes és a II. rendű alperes a kölcsönszerződés II.1. pontjában, II.3. pont 5. bekezdésében és VI.25. pontjában foglaltakkal ténylegesen azt vállalták, hogy ha a szerződés futamideje alatt a forint bármely okból, kedvezőtlen esetben akár jelentős mértékben is gyengül, akkor is, akár a jövedelmi, vagyoni viszonyaikat meghaladó mértékben is megfizetik az így adódó bármely tartozást. Amennyiben a vállalt kötelezettség világos és érthető lett volna, a vállalt kötelezettségnek ezt a tartalmát kellett volna visszaadnia. Ehhez képest a kockázatfeltáró nyilatkozat annak tudomásul vételét tartalmazza, hogy a magyar forinttól különböző devizanemben felvett hitel törlesztési és kamatfizetési kötelezettségének összege „erősen függ” az adott deviza magyar forinttal, illetve egyéb devizákkal szembeni árfolyamának alakulásától, következésképpen a deviza árfolyamának változása „egyaránt növelheti és csökkentheti” a hitelszolgálat és a magyar forintban folyósított kölcsön összegét. Ez azonban nem jelent korlátlan mértékű változást és korlátlan összegű fizetési kötelezettségvállalást.

[53] Sem a kölcsönszerződés szövegéből (II.1. pont, II.3. pont 5. bekezdés és VI.25. pont), sem az azzal egyidejűleg aláírt „Általános kockázatfeltáró nyilatkozatból” nem következik félreérthetetlen módon, hogy amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, abban az esetben a devizában megállapított törlesztő részletek forintban megfizetendő ellenértéke korlátlanul megnövekedhet, az adósok jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat, aminek valós kockázata van a futamidő alatt is. Az ellentmondásoktól mentesen megszövegezett és egyértelmű tartalom hiányában az adósok számára nem volt érthető és világos az általuk viselni vállalt árfolyamkockázat korlátlansága, és nem láthatták át a forint leértékelődésével annak eredményeként jelentkező, őket érintő gazdasági következményeket.

[54] A 2014/17/EU irányelv ugyan csak 2016. március 21-étől hatályos és az azt követően kötött szerződésekre alkalmazandó, de a jelen perben megalkotásának története és a célja is jelentős. A preambulának 4. és 30. pontja alapján egyértelművé teszi, hogy a

deviza alapú szerződést megkötő fogyasztók ténylegesen nem értették meg az általuk vállalt kötelezettség mibenlétét. Az irányelv preambulum bekezdéseiből az következik, hogy a fogyasztók azért kötötték meg a deviza alapú szerződéseket, mert azokat a forintkölcsönöknél előnyösebbnek hitték.

[55] A 6/2013. PJE határozat értelmében a pénzügyi intézményt terhelő tájékoztatási kötelezettség nem terjedhet ki az árfolyamváltozás várható irányára és előre nem látható mértékére. Amennyiben az árfolyamváltozás irányát és mértékét a pénzügyi intézmény nem láthatta előre, úgy arról a fogyasztó sem tudhatott, vagyis egyik fél sem számolt a „vis maior” jellegű, nagymértékű árfolyamváltozást okozó esemény bekövetkezésével. A deviza alapú szerződés megkötésével a felperes és a II. rendű alperes tehát a szokásos pénzpiaci körülmények közötti árfolyammozgással együtt járó, nem korlátlan árfolyamkockázatot feltételeztek. Ehhez képest ugyanakkor a szerződés támadott pontja ezt a kockázatviselést korlátlanná teszi azzal, hogy a fogyasztók számára a deviza árfolyam-kockázat tudatos felvállalására vonatkozó kötelezettségéről rendelkeznek.

[56] A másodfokú bíróság a felperes személyesen tett előadását egybevetve a rendelkezésre álló okirati bizonyítékokkal, köztük a kölcsönszerződésbe foglalt kockázatfeltáró nyilatkozattal, és azt az rPp. 206. § (1) bekezdésében foglaltak szerint értékelve arra a meggyőződésre jutott, hogy a felperes a szerződés kikötései és a kockázatfeltáró nyilatkozat együttesen meghatározott tartalma alapján – az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül – azt számításba vehette, hogy a szerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de nem ismerhette fel azt, hogy a kockázatviselésének nincs felső határa, az korlátlan, és azt sem, hogy az a fizetési kötelezettségére milyen hatást gyakorol.

[57] A felperes és a II. rendű alperes által aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat azért sem érthető, mert az EUB C-51/17. számú ítéletének 4. kérdésre adott válaszából továbbra is értékelendő árfolyamrészre, valamint egyoldalú módosítási jogra tekintettel a felperes és a II. rendű alperes egyáltalán nem lehettek tisztában a kötelezettségük működési mechanizmusával és e mechanizmusnak a fizetési kötelezettségeikre gyakorolt tényleges hatásával (C-26/13. számú „Kásler” ítélet). A fogyasztónak minősülő felperes és a II. rendű alperes e három szerződési feltétel mellett nem tudták megállapítani és ellenőrizni, hogy az aktuális fizetési kötelezettségük melyik feltételre visszavezethetően és hogyan változik. Az EUB C-51/17. számú ügyben hozott ítéletében foglaltakból következően a DH1 és a DH2 törvény utólagos hatálybalépése nem tartozik azon körülmények közé, amelyekre a bíróságnak az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltétel átláthatóságának értékelése során tekintettel kell lennie, annak ellenére, hogy ezek a törvények kötelezően és ex tunc hatállyal módosították a perbeli szerződéseknek az árfolyamrészre és a hitelező egyoldalú szerződésmódosítási jogára vonatkozó egyes feltételeit (C-51/17. számú ügyben hozott ítélet 80-83. pont). Ennek alapján az árfolyamkockázat világos és érthető megfogalmazásának követelménye akkor valósulhatott volna meg, ha a tájékoztatás az árfolyamrészre és az egyoldalú módosítási jogot biztosító feltételekre is kiterjedően világos és érthető a fogyasztó előtt. A felperesnek és a II. rendű alperesnek nem csak azt kellett volna tudniuk, hogy az árfolyamkockázat következtében mennyiben változhat a törlesztőrészlet, hanem azt is, hogy a törlesztőrészlet változása mennyiben következik az egyoldalú módosítási jog gyakorlásából, vagy az árfolyamrész

jelentő olló kinyílásából, illetőleg az árfolyamkockázat kihatásaiból. A felperesnek és a II. rendű alperesnek a hitelezőtől elvárhatóan olyan tájékoztatást kellett volna kapniuk, amelyből megállapíthatták volna, hogy az adott összegű CHF törlesztőrészlete ellenében az adott hónapban miért éppen annyi forintot kell fizetniük, mint amennyit esedékesen követelnek tőlük.

[58] A fentiekből következően az árfolyamkockázatra vonatkozó feltétel nem felel meg a világosság és érthetőség követelményének, és a felek viszonyában a fogyasztók, így a felperes és a II. rendű alperes hátrányára egyensúlytalanságot okoz.

[59] Az EUB C-226/12. számú ítéletében kifejtettek értelmében az egyenlőtlenség eredhet önmagában abból, hogy kellően súlyos mértékben sérül a fogyasztó nemzeti jog rendelkezései szerinti jogi helyzete, akár úgy, hogy szűkebbé válik azoknak a jogoknak a tartalma, amelyek e rendelkezések alapján a szerződésből fakadóan megilletik, akár úgy, hogy korlátozzák e jogok gyakorlását, akár úgy, hogy olyan további kötelezettséggel terhelik, amelyet a nemzeti jogszabályok nem írnak elő.

[60] Az egyensúlytalan helyzet azért állapítható meg, mert az e feltétel hiányában irányadó rPtk. 241. §-a alapján a felperesnek és a II. rendű alperesnek korlátlan fizetési kötelezettsége nem keletkezhetne. Az rPtk. 241. §-ában szabályozott igény elvesztése mellett a szerződés az adósoknak nem biztosít egyoldalú, a saját jóvedelmük szerinti devizanemre való áttérést lehetővé tevő módosítási jogot sem.

[61] Az rPtk. 241. §-a értelmében nemcsak a szerződés megkötésekor ismert körülmények alapján, hanem akkor is kizárt a szerződés bíróság általi módosítása, ha a felek a szolgáltatás-ellenszolgáltatás meghatározásakor a jövőbeli bizonytalansági tényezőkkel számoltak. A perbeli szerződés támadott pontjai a magyar forint és CHF mindenféle szerződéskötést követő okra is visszavezethető ingadozásának a törlesztőrészlet nagyságában konkretizálódó következményét az adósokra kívánta hárítani. Ez egyben kizárta annak a lehetőségét, hogy az adósok eredménnyel kérhessék a bíróságtól a pénzügyi válságra visszavezethető árfolyamváltozás következményei miatt az rPtk. 241. §-ában írt szerződésmódosítást, hiszen a fizetési kötelezettséget az ilyen okokra is kiterjedően vállalták. Mindez sérti a jóhiszeműség követelményét, mert alappal feltételezhető, hogy egyedi meg tárgyalás esetében az adósok ilyen tartalmú szerződési kikötést nem fogadtak volna el.

[62] A korlátlan árfolyamkockázat viselését az adósokra, azaz a felperesre és a II. rendű alperesre telepítő általános szerződési feltételek (II.1. pont, II.3. pont 5. bekezdés és VI.25. pont) tehát nem világosak és nem érthetőek, továbbá a szerződő felek viszonyában a jóhiszeműség követelményét sértve egyensúlytalan helyzetet teremtenek, ezért tisztességtelenek.

[63] Az árfolyamkockázat a deviza alapú kölcsönszerződések jellegéből következik [6/2013. PJE határozat III.2. a) pontjához tartozó indokolás], a deviza alapú kölcsönszerződés részét képező általános szerződési feltételeknek az árfolyamkockázat viselését szabályozó kikötései a szerződés főszolgáltatására vonatkoznak, ezért adott esetben nem világos, nem érthető jellegük miatt idézhetik elő a szerződés egészének érvénytelenségét, a kikötések tisztességtelenségén keresztül [2/2014. PJE határozat 1. pontjához tartozó indokolás].

[64] A felperesnek a szerződés érvénytelenségeinek jogkövetkezményére irányuló, a felek közötti elszámolásra is kiterjedő kereseti kérelmére tekintettel a Fővárosi Ítéltábla a felperest megillető jog fennállásáról az rPp. 213. § (3) bekezdése alapján döntést hozva a kölcsönszerződés tisztességtelenségét közbenső ítéleti rendelkezéssel megállapította.

[65] A kölcsönszerződés tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségének alkalmazható jogkövetkezményéről – az EUB C-118/17. számú ítéletében kifejtett szempontokra és a felperes kérelmére is figyelemmel – az elsőfokú bíróságnak kell döntenie a felek közötti elszámolásra is kiterjedően. Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során az elsőfokú bíróságnak figyelemmel kell lennie arra, hogy **a bíróság a fél által kért jogkövetkezmény helyett az érvénytelenség más jogkövetkezményét is alkalmazhatja, azonban nem alkalmazhat olyan megoldást, amely ellen valamennyi fél tiltakozik.**

[66] Amennyiben az érvénytelenség jogkövetkezményének levonásával a kölcsönszerződést érvényessé nyilvánítja, az érvénytelenség okának megszüntetésével érvényessé nyilvánított szerződés már nem tartalmazhat érvénytelen kikötést. Fogyasztói szerződésben a tisztességtelen kikötések nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Az elsőfokú bíróságnak ebben a körben kell figyelembe vennie, hogy a kölcsönszerződésnek a kezelési költségre és közjegyzői díjra vonatkozó kikötése nem tisztességtelen, míg a szerződéskötési díjra vonatkozó kikötése tisztességtelen az alábbiak szerint.

[67] Az EUB a C-621/17. számú ügyben meghozott ítéletében akként foglalt állást, hogy az Irányelv 4. cikk (2) bekezdését és 5. cikkét úgy kell értelmezni, miszerint a világos és érthető megfogalmazás követelménye nem kívánja meg az alapügy tárgyát képező kezelési költség tekintetében, hogy az ezt szabályozó szerződési feltételek az érintett összegek ellenében nyújtott valamennyi szolgáltatást is részletezzék. Az EUB az Irányelv 3. cikk (1) bekezdését ítéletében úgy értelmezte, hogy a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben főszabály szerint nem idéz elő jelentős egyenlőtlenséget a fogyasztó kárára a jóhiszeműség követelményével ellentétben a kölcsönszerződéshez kapcsolódó olyan szerződési feltétel, amely nem teszi lehetővé az e költségek ellenében nyújtott konkrét szolgáltatások egyértelmű azonosítását. Az EUB által C-621/17. számon hozott ítéletben kifejtettek szerint önmagában a kezelési költség ellenében nyújtott szolgáltatások részletezésének a hiányából nem következik, hogy az azokhoz kapcsolódó szerződési feltételek ne felelnek meg az Irányelvnek, amennyiben a ténylegesen nyújtott szolgáltatások jellege észszerűen érthető vagy a szerződésből levezethető. Az EUB előtti eljárásban a főtanácsnoki indítvány megállapította, hogy a kezelési költség valójában a

működési költséget ellentételezi. A pénzügyintézetnek a működése során felmerülhetnek olyan köztudomású költségei, amelyek az ügyleti kamatban nem térülhetnek meg. Ez a költség a szerződés eltérő fogalom meghatározása hiányában – mintegy átalányként – a kölcsön kezelésével, érvényesítésével kapcsolatos pénzügyintézeti szolgáltatás ellenértékének fedezésére szolgál. A kikötés tisztességtelenségének vizsgálata során annak nincs jelentősége, hogy a hitelező a kölcsönszerződésben meghatározott feltételek fennállása esetén mentesíti az adósokat a kezelési költség megfizetése alól (Költségelőirányzat, V.21. és V.22. pont). A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a következtetésével, hogy a hitelező által felszámított kezelési költség, az erre vonatkozó szerződéses kikötés nem tisztességtelen.

[68] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal az érdemi döntésével, hogy a közjegyzői díjat megállapító szerződéses rendelkezés tisztességtelenségét nem állapította meg. A közjegyzői díj nem a kölcsönszerződéssel kapcsolatos költség, hanem a szerződés megkötésével összefüggő díjnak tekinthető, amit az adósok az egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatuk közjegyzői okiratba foglalásáért a közjegyzőnek fizettek meg.

[69] Az elsőfokú bíróság jogi álláspontjától eltérően a szerződéskötési díj a peres felek kölcsönszerződése szerint nem a főszolgáltatás ellenszolgáltatása, ezért az Irányelv 5. cikke alapján ítélandó meg. A fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses kikötésen alapuló díjkövetelés csak akkor felel meg az EUB által felállított szempontrendszernek, ha a fogyasztóval szerződő fél ezért valamilyen beazonosítható ellenszolgáltatást nyújtott, ugyanakkor az nem követelmény, hogy valamennyi szolgáltatás részletezésre kerüljön. Az rPtk. 523. § (1) bekezdése értelmében a kölcsönszerződésben a hitelező főkötelezettsége a pénzösszeg rendelkezésre bocsátása. A hitelezőnek a szerződéskötéssel kapcsolatban merülhetnek fel költségei, de azoknak a szerződésből vagy a szerződéskötést megelőzően keletkezett egyéb okiratokból beazonosíthatónak kell lenniük. Az I. rendű alperes a perbeli esetben semmivel nem támasztotta alá, hogy a hitelező milyen szolgáltatást nyújtott a felperesnek és a II. rendű alperesnek, amelyet a szerződéskötési díjként meghatározott díj ellentételez. A beazonosítható szolgáltatás nélküli díjfizetési kötelezettség nem átlátható olyan értelemben, hogy nem tudható, hogy miért kell azt megfizetni, az a kezelési költségben nem került-e ellentételezésre. Az I. rendű alperes álláspontjától eltérően csupán a szerződéskötési díj elnevezéséből nem állapítható meg az átlagosan tájékozott, észszerűen figyelmes fogyasztó számára, hogy a díj felszámítására milyen szolgáltatás ellentételezéseként kerül sor. Sérti továbbá a jóhiszeműség követelményét, mert nem várható el a fogyasztótól, hogy meg nem határozott, általa be nem azonosítható szolgáltatásért fizessen. Ezen túlmenően jelentős egyenlőtlenséget is okoz a felek között, mert nem létező szolgáltatásért kell fizetni. Erre tekintettel helytálló következtetésre jutott az elsőfokú bíróság annak megállapításával, hogy a kölcsönszerződés Költségelőirányzat részében 200.000 forintban megállapított szerződéskötési díjra vonatkozó rendelkezés az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen.

[70] Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az rPp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és a szerződés érvénytelenségét közbenső ítéleti rendelkezéssel megállapította. A másodfokú bíróság a személyes költségmentesség

kedvezményében részesülő felperes fellebbezése folytán feljegyzett fellebbezési illeték összegéből, az alperes által megfizetett fellebbezési illetékből és a felek jogi képviselőinek a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (1) bekezdése, a (2) bekezdés a)-b) pontja, az (5) bekezdése és a (6) bekezdése alapján – a másodfokú eljárásban kifejtett képviseleti tevékenységnek megfelelően – meghatározott munkadíjából álló másodfokú perköltséget csupán megállapította, annak viseléséről az elsőfokú bíróságnak kell döntenie az eljárást befejező érdemi határozatában.

[71] A kereset szerint a felperes elsődlegesen a kölcsönszerződés létre nem jöttének a megállapítását kérte. A pertárgyérték megállapítása során ilyenkor a szerződésben kikötött szolgáltatásért járó ellenszolgáltatás értékét kell figyelembe venni. A jelen esetben ez megegyezik a kölcsön forintban meghatározott összegével, 4.000.000 forinttal, amely az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39. § (1) bekezdése és a 40. § (2) bekezdése alapján a felperes fellebbezési kérelme esetén a fellebbezési illeték alapja, így a fellebbezési eljárási illeték összege az Itv. 46. § (1) bekezdése alapján 320.000 forint. Az I. rendű alperes által előterjesztett fellebbezés illetékének összege az Itv. 39. § (1) bekezdésén és a 46. § (1) bekezdésén alapul.

Budapest, 2021. január 13.